

Kelios mitingų pamokos

Autorius SystemOperator
2012-07-09
Paskutinį kartą... atnaujinta 2012-07-09

Birželio 29 d. Vilniaus miesto 2-asis apylinkės teismas paskelbė verdiktą... administracinėje byloje dėl teisiamųjų įsakymų nepriklausomybės signatarų Bronislovo Genzelio, Romualdo Ozolo ir visuomenininko Alvydo Medalinsko. Juos policija kaltino uždarymo neteisėtai surengtą kovą 17 d. mitingų. Nepriklausomybės aikštėje, Vilniuje.

Teismas nustatė, kad signatarai Susirinkimų įstatymo nepažeidė ir tinkamai naudojo Konstitucijoje bei Susirinkimų įstatyme numatytomis laisvėmis ir teisėmis.

Teisiamuosius gynė advokatai ir Lietuvos Respublikos teisinių asociacija, kad įstatymų pažeidėjų Vilniaus miesto savivaldybės administracija ir policijos atstovai, pademonstruodami visišką nekompetenciją ir nepagarbą Lietuvos piliečiams.

Respublikos teisės ir laisvės sąvokos yra valdžios nuosavybė. Jos apibrėžtos Visuotiniame Respublikos teisinių deklaratijoje, Tarptautiniame pilietiniame ir politiniame teisinių pakte, Europos Respublikos teisinių ir pagrindiniame laisvės apsaugos konvencijoje bei Lietuvos Respublikos Konstitucijoje, kurioje nurodyta, kad negalima drausti ar trukdyti piliečiams rinktis be ginklo taikius susirinkimus. Valdžia gali riboti šiuos piliečių teisės tik tada, kai reikia apsaugoti valstybės ar visuomenės saugumą, viešąją tvarką, žmonių sveikatą asmenų teises ir laisves (LR Konstitucijos 36 str.)

Viskas laiku

Anot Savivaldybės ir policijos atstovų, Signatarai, surengdami mitingus, uždarydami teisingumą, ne pažeidimoje nurodytoje vietoje ir ne nurodytu laiku, pažeidė Lietuvos Respublikos susirinkimų įstatymą. Gavusi signatarų pranešimą apie rengiamą mitingą, savivaldybė privalėjo įspėti ir įspėti ne vėliau kaip per 3 darbo dienas, ne vėliau kaip likus 48 valandoms iki mitingo pradžios ji privalėjo informuoti apie priimtą sprendimą mitingo rengimą. Teismas nutartyje netgi pažeidimą, kad pagal Susirinkimų įstatymą savivaldybė apie priimtą sprendimą privalo nedelsiant, t.y. arba išduoti pažeidimą, arba jo neišduoti. Pravartu ir kitiems mitingams bei susirinkimams rengti, jais žinoti, kad būtinai laiku pateikti pranešimus, o valdžios atstovams - nustatytais terminais įspėti ir laiku duoti atsakymus.

Kada neleidiama drausti

Teismas nutartyje nurodo, kad savivaldybės atstovai gali priimti tik vieną iš dviejų sprendimų, kurį skelbia nedelsiant: 1) išduoti susirinkimo organizatoriui pažeidimą, dėl suderintos susirinkimo vietos, laiko ir formos atsisakyti išduoti tokį pažeidimą, pareigą įstatymas nustato ne susirinkimo organizatoriams savivaldybės atstovams.

Žinoma, valdžia gali uždaryti mitingą, jei mano, kad rengiant mitingą bus pažeistas valstybės arba visuomenės saugumas. Tuo neretai ir dangstomasi neišduodant pranešimų pažeidimą. Bet pažeidimą jimo neišduodant, privaloma pateikti aiškų rodymus, kaip konkrečiai susirinkimas pažeis valstybės ar visuomenės saugumą ir viešąją tvarką.

Grąsmos turi būti realios

Jei susirinkimas kelia grąsmą žmonių sveikatai arba kitą asmenų teisę ir laisvę, valdžia privalo konkrečiai nurodyti, kokios grąsmos gali kilti valstybės ir visuomenės saugumui arba viešajai tvarkai ir žmonių sveikatai. abstrakti teiginiai apie gresiančius pažeidimus nepakanka. Europos Respublikos Teisinių Teismas (EŽTT), nagrinėdamas analogišką bylą, yra nurodęs, kad grąsmos realumas turi būti patvirtamas motyvuotomis išvadomis, kitaip tariant, grąsmos turi būti tokia didelė, kad reikalautų pritaikyti tokias drastiškas priemones kaip renginio draudimas.

Viešoji tvarka negali būti kliūtis

EŽTT analogišką bylą nagrinėję jimo praktikoje nurodyta, kad negalima atsisakyti išduoti leidimą susirinkimui, kai kyla tampos grąsmos tarp pranešimo, įskaitant pažeidimą grupiškai, kurios ketina rengti susirinkimą tuo metu ir toje pažeidimo vietoje, nes tuo atveju visuomenės netektis galimybė reikšmingai ir išduoti skirtingas pažeidimus. Todėl netgi darant prielaidą, kad signatarai bei visuomenininkai rengiamas mitingas uždarytas teisingumui, galėjo sukelti bent kokią priekštarą (tuo metu vyko Lenkijos rinkimų akcijos susirinkimas), nesudaro galimybės miesto savivaldybės ir policijos atstovams įuždaryti. EŽTT ne kartą yra nurodęs, kad negalima susirinkimams laisvės riboti net žinant, jog prie susibūrimo prisijungs priekštarai ir nusiteikę asmenys. Valstybės teisės sauga privalo apsaugoti taikias demonstracijas. Negalima drausti susirinkimų, jei laikinai bus sutrikdytas pėsčiųjų ar automobilių kelių eismas, nes, EŽTT nuomone, tai nėra proporcingas pagrindas riboti susirinkimus. Atsisakant išduoti leidimą, kai sprendžiama dėl kitų piliečių, nedalyvaujančių susirinkime teisės teisės privatų gyvenimą, nuosavybę, teisės laisvę ir saugumą ir kt.), visos teisės, kurios gali būti pažeistos turi būti nurodomos savivaldybių administracijos sprendimuose. Susirinkimų laisvė gali būti ribota tik tuomet, kai

organizatoriai ir dalyviai turi smurtini³ ar kitaip demokratines vertybes paneigian³ ketinim³, kai yra pakankam³ ³rodym³ apie pa³ susirinkimo organizatori³ ir dalyvi³ smurtinius ketinimus.

Kovo 17 d. mitingui leidimas buvo išduotas. Tik ne rengiam³ pagedaujama laiku ir ne pagedaujamoje vietoje. Tačiau šiuo ³statymu nustatyta ne leidimas, bet pareik³tin³ konstitucini³ susirinkim³ laisv³ ³gyvendinimo tvarka, t.y. savivaldybei nesuteikta teis³ viena³; kai spr³sti, kur ir kada leid³iamas rengti mitingus.

Leisdama mitinguoti valanda v³liau ir ne prie Seimo, Nepriklausomyb³ aik³št³je, o pa³liugusioje automobili³ stov³ėjimo aik³št³el³je, savivaldyb³ pademonstravo savo gali³... ir paniek³... mitingo organizatoriams. Tuo tarpu paai³sk³ius, kad susirinkimas negali b³ti surengtas prane³šime pagedaujama laiku ir nurodytoje vietoje, pasi³lymai d³l kitos susirinkimo vietos ir laiko tur³jo b³ti svarstomi dalyvaujant mitingo organizatoriams. Savivaldyb³ nepadar³.

Ydingas Susirinkim³ ³statymas

Kai kurie mitingo organizatoriai inkriminuojami Susirinkim³ ³statymo pa³eidimai, ³statymo yra neapibr³ti, o paties ³statymo normos yra deklaratyvios. Teismas nutartyje pa³ym³jo, kad iš³; paties ³statymo 6 str. turinio (susirinkim³ rengimas prie Seimo, Vyriausyb³ ir kit³ valstyb³ pastat³) organizatoriai gali tik sp³lioti apie jame esan³ draudimus ar ³pareigojimus.

Iš³ry³k³jo ir kitos Lietuvos Susirinkim³ ³statymo spragos. Pavyzd³ui, pagal Susirinkim³ ³statymo 13 str., jeigu savivaldyb³ atstovas atsisako iš³duoti pa³ym³... susirinkimui organizuoti, parei³sk³ias ga³ 10 dien³ jo sprendim³... apsk³sti atitinkamos apylink³ teismui. Teismas tok³ parei³kim³... privalo iš³nagrin³ti ne v³liau kaip per 3 dienas.

Bet akivaizdu, kad gav³ iš³ savivaldyb³ neigiam³ atsakym³ likus 48 valandoms iki susirinkimo prad³ios, organizatorius negali tik³ti, kad jo skund³ teismas iš³nagrin³s per likusias 48 valandas. O teismo priimtas sprendimas po susirinkimo datos netenka prasm³s. Be to, atsisaky³... iš³duoti pa³ym³... parei³sk³sti tik bendrosios kompetencijos teismui, o reikalavi³ panaikinti leidim³... organizuoti susirinkim³ - tik administraciniam teismui.

Iš³ teisin³ painiava ir ³statym³ leid³jo darbo brokas paneigia pilie³ susirinkim³ laisv³. D³l to Lietuvos ³mogaus teisi³ asociacija ir kitos visuomenin³ organizacijos kreip³si ³ Lietuvos Respublikos Prezident³, Seim³..., Vyriausyb³ bei kitas institucijas, kviesdamos ne tik stabdyti vald³ios antikonstitucinius veiksmus, kuriais siekiama u³drausti pilie³ rinktis ³ taikius susirinkimus, bet ir kuo grei³iau parengti Lietuvos Respublikos Susirinkim³ ³statymo pataisas, kurios panaikint³ Susirinkim³ ³statyme u³programuotus konstitucini³ pilie³ teisi³ pa³eidimus.

Kokia visuomen³, tokie teismai

N³ra abejon³, kad keldama administracines bylas u³ miting³ organizavim³ signatarams bei visuomenininkams, vald³ siekia ³bauginti pilie³, atgrasyti juos nuo aktyvios pilietin³ veiklos. Tačiau, iš³ioje byloje teismas (teis³ja Virginijai Liudvinavi³ien³) principingai ³vertino ³rodymus ir paskelb³ mitingo reng³jus iš³teisinan³... nutart³. Dabar signatarai gali paduoti ³ teism³... savivaldyb³ administracijos ir policijos atstovus ir pareikalauti atlyginti jiems padaryt³... materialin³ ir moralin³ ³al³... Tai j³ teis³.

Liepos 16 d. Vilniaus 3-jame apylink³ teisme bus nagrin³ama analogi³ administracin³ byla d³l parei³sk³ kaltinim³ prof. P.Gyliui u³ protesto sueig³... prie Prezident³ros ir vaik³tynes nuo S.Daukanto aik³št³ iki Seimo. Iš³ios bylos baigtis dar ne³inoma, tačiau po bir³elio 29 d. teismo nutarties jau galima teigti, kad Lietuvos teismai n³ra ³supuv³š³ti. Teismai yra tokie, kokia ir visuomen³ - joje pakankamai daug ³moni³, nuo³ird³iai trok³tan³ geresn³ Lietuvos ateities.

Vytautas Budnikas

Lietuvos ³mogaus teisi³ asociacijos pirmininkas
www.krantai.lt